

משלי פרק ג

- (א) בְּנֵי תוֹרָתִי אֶל תִּשְׁכַּח וּמִצּוֹתַי יִצַר לְבָבְךָ:
 (ב) כִּי אֶרְךָ יָמִים וּשְׁנוֹת חַיִּים וְשְׁלוֹם יוֹסִיפוּ לָךְ:
 (ג) חֶסֶד וְאַמֶּת אֶל יַעֲזֹבְךָ קִשְׁרִים עַל גְּרָגְרוֹתֶיךָ כְּתָבָם עַל לִוַח לְבָבְךָ:
 (ד) וּמִצָּא חֵן וְשָׁכַל טוֹב בְּעֵינֵי אֱלֹהִים וְאָדָם:
 (ה) בְּטַח אֵל ה' בְּכֹל לְבָבְךָ וְאֶל בֵּינְתֶךָ אֶל תִּשְׁעֶן:
 (ו) בְּכֹל דְרָכֶיךָ דַּעְהוּ וְהוּא יִישַׁר אֲרָחֹתֶיךָ:
 (ז) אֶל תְּהִי חָכֵם בְּעֵינֶיךָ יָרָא אֶת ה' וְסוּר מֵרָע:
 (ח) רַפְאוֹת תְּהִי לְשֶׁרְךָ וְשִׁקּוּי לְעִצְמוֹתֶיךָ:
 (ט) כִּפֵּד אֶת ה' מִהוֹנֶךָ וּמִרְאשִׁית כָּל תְּבוּאָתֶךָ:
 (י) וַיִּמְלְאוּ אֶסְמֶיךָ שִׁבְעַת וַתִּירוֹשׁ יִקְבִּיךָ יִפְרָצוּ:
 (יא) מוֹסֵר ה' בְּנֵי אֵל תִּמְאָס וְאֵל תִּקַּץ בְּתוֹכְחָתוֹ:
 (יב) כִּי אֶת אֲשֶׁר יֶאֱהָב ה' יוֹכִיחַ וְכָאֵב אֶת בֶּן יִרְצֶה:

רש"י משלי פרק ג פסוק יא

(יא) מוסר ה' בני אל תמאס – אם יבואו עליך יסורין יהיו חביבין עליך:
 ולא תקוץ – מלשון קצתי בחיי (בראשית כז):

מגילה דף לא עמוד ב

בתעניות ברכות וקללות ואין מפסיקין בקללות. מנא הני מילי? אמר רב חייא בר גמדיא אמר רבי אסי דאמר קרא [משלי ג'] מוסר ה' בני אל תמאס. ריש לקיש אמר לפי שאין אומרים ברכה על הפורענות. אלא היכי עביד תנא כשהוא מתחיל מתחיל בפסוק שלפניהם וכשהוא מסיים מסיים בפסוק שלאחריהן. אמר אביי לא שנו אלא בקללות שבתורת כהנים אבל קללות שבמשנה תורה פוסק. מאי טעמא, הללו בלשון רבים אמורות ומשה מפי הגבורה אמרן, והללו בלשון יחיד אמורות ומשה מפי עצמו אמרן. לוי בר בוטי הוה קרי וקא מגמגם קמיה דרב הונא בארורי. אמר לו אכנפשך – לא שנו אלא קללות שבתורת כהנים אבל שבמשנה תורה פוסק. תניא רבי שמעון בן אלעזר אומר עזרא תיקן להן לישראל שיהו קורין קללות שבתורת כהנים קודם עצרת ושבמשנה תורה קודם ראש השנה. מאי טעמא, אמר אביי ואיתימא ריש לקיש כדי שתכלה השנה וקללותיה. בשלמא שבמשנה תורה איכא כדי שתכלה שנה וקללותיה, אלא שבתורת כהנים אטו עצרת ראש השנה היא? אין, עצרת נמי ראש השנה היא דתנן ובעצרת על פירות האילן.

תניא רבי שמעון בן אלעזר אומר אם יאמרו לך זקנים סתור וילדים בנה סתור ואל תבנה מפני שסתירת זקנים בנין ובנין נערים סתירה. וסימן לדבר [מלכים א' י"ב] רחבעם בן שלמה.

רש"י מסכת מגילה דף לא עמוד ב

אל תמאס – והמפסיק בהן מראה עצמו שקשה לו לקרות, ובמסכת סופרים (פרק יב) יליף לה מסיפיה דקרא ואל תקוץ בתוכחתו – אל תעשו קוצין קוצין, פסקים פסקים, לשון קציצה.

משה מפי הגבורה אמרן – ונעשה שליח לומר: כך אמר לי הקדוש ברוך הוא, שהרי אמורין בלשון ונתתי והפקדתי ושלחתי – מי שהיכולת בידו לעשות, אבל במשנה תורה כתיב יככה ה' ידבק ה' בך – משה אמרן מאליו: אם תעברו על מצותיו הוא יפקיד עליכם.

מגמגם – קרא אותן במרוצה ובקושי.

בארורי – במשנה תורה.

אכנפשיך – אם רצונך להפסיק פסוק, הואיל ואתה קץ בקריאתן.

קודם עצרת – שהוא זמן קציר וזמן פירות האילן, כדמפרש ואזיל.

טורי אבן מסכת מגילה דף לא עמוד ב

לפי שאין אומרים ברכות על הפורעניות. ק"ל הא בעיקר תקנתא הפותח מברך לפני והחותם מברך לאחריה כדאמ' לעיל רפ"ג, וא"כ אפי' מפסיק מאי ברכה על הפורעניות איכא הכא אי יקרא הא' הברכות וב' אחריו ובין שניהם הקללות? וכ"ת משום דמיירי בחול בתעניות דאין קורין אלא ג' נמצא שהג' שקרא חצי הקללות הוא החותם שמברך לאחריו ובשבילו שהוא צריך לברך אחריו הוא דקא קפיד. ליתא דא"כ למה אמר בסמוך תנא כשהוא מתחיל מתחיל בפסוק שלפניו הא זה הג' אין צריך לברך לפניו וגם לפי"ז הא אפשר להפסיק בקללות ויקרא האמצעי חצי' דהא אינו מברך כלל והג' אף אם יתחיל באמצע הקללות כיון דאין מברך לפניו לית לן בה, ואי משום ברכה לאחרי' דמברך החותם יסיים בפסוק שלאחריה וסגי בהכי אבל למה ליה להתחיל בפסוק שלפניו. ושמא י"ל דהא דהפותח מברך לפני' והחותם לאחריה וסגי בהכי מדינא היינו משום דמוציאין את אמצעי ידי חובתו בברכות שלפני' ולאחרי'. ולפי"ז צריכין כולן לכוון ולשמוע ברכות הפותח והחותם ואם בא אדם א' באמצע הקריאה ולא שמע ברכות הקורא לפני' ודאי צריך לברך לפניו לעצמו ה"ל כאלו הן בעצמן מברכין ואיכא משום אין אומרין ברכה על הפורעניות:

תנא כשהוא מתחיל מתחיל בפסוק שלפני'. ק"ל תקשה מהא לר"א דאמ' דה"ט דאין מפסיקין משום מוסר ה' לפי"ז ל"ל להתחיל ולסיים בפסוק שלפניהן ושלאחריהן בקריאת הקללות לחוד מרישא לסיפא סגי דהא אינו קץ ומאס בהן כיון שקורא את הכל:

מ"ט הללו לשון רבים אמורות ומשה מפי הגבורה אמרן וכו'. נ"ל שצריכין ב' טעמים אלו דהשת' אתי שפיר אליבא דכ"ע, דלמ"ד דה"ט משום מוסר ה' כיון דמשה מפי עצמו אמרן אע"ג שברוח הקודש אמרן אין זה בכלל מוסר ה', ולמ"ד שא"א ברכה על הפורעניות כמו שאמרו במס' סופרי' הביאו התו' אר"י דסכני אני אמרתי עמו אנכי בצרה א"כ אינו דין שיברכוני בני על הצרות שלהם כיון דבלשון יחיד אמרן לית לן בה:

רבי עקיבא איגר מסכת מגילה דף לא עמוד ב

לפי שאין אומרים ברכה על הפורענות ואילו היה מפסיק הי' אותו שבא לקרות חייב לברך על הקללות. הר"ן.
ובתוי"ט כ' ואע"ג דתנן כ"א ע"א הפותח והחותם מברך לפניה ולאחריה אבל כל שאר הקוראים בתורה אין מברכין וכו' ע"ש.
ובלח"מ כתב שמצא בירושלמי רבי סימון בשם ריב"ל אין לך טעון ברכה לפניו ולאחריו אלא שירת הים ועשרת הדברות וקללות שבת"כ ושבת"כ וכו'. וא"כ א"צ לכל הדחוקים ומשנתנו עולה יפה בלי גמגום ע"ש.

תוספות רי"ד מסכת מגילה דף לא עמוד ב

אבל במשנה התורה דבלשון יחיד אמורות ומשה מפי עצמו אמרן פוסק. אי קשיא היכי מצינן למימר דמשה מפי עצמו אמרן והא כתיב בהו אלה דברי הברית אשר צוה ד' לכרות את בני ישראל מלבד הברית אשר כרת אתם בחורב. תשובה: ציווהו הבורא שיכרות עמהם באלות ובקללות אבל מ"מ אלה האלות עצמן לא ציווהו הבורא אלא ציווהו שיקללם אם יעברו על התורה, ומשה קיללם מפי עצמו ומש"ה לא כתיב בהו והכיתי אתכם אלא יככה ה'. [מהדו"ק]

תוספות מסכת מגילה דף לא עמוד ב

אין מפסיקין בקללות וקורין אחד משום דכתיב מוסר ה' בני אל תמאס ואל תקוץ בתוכחתו א"ר אחא אל תעש התוכחה קוצים קוצים וא"ר יהושע דסכנין אני אמרתי עמו אנכי בצרה ואם כן אין דין שיברכוני בני על הצרות שלהם אלא יקרא אחד הכל ויתחיל בדבר אחר ויסיים בדבר אחר ואז יוכל לברך תחילה וסוף.

תוספות מסכת מגילה דף לא עמוד ב

קללות שבת"כ קודם עצרת ושבת"כ קודם ראש השנה. שאלו בבית המדרש של רבינו נסים למה מחלקים פרשת נצבים וילך לשנים כשיש ב' שבתות בין ר"ה לסוכות בלא יוה"כ ואין מחלקין מטות ומסעי שארוכות יותר?
והשיב לפי שבאתם נצבים יש קללות שקלל ישראל ורוצה לסיימם קודם ר"ה.
וקשה שאנו לא מחשבינן הקללות שקלל משה ישראל כדמשמע בפרק המוכר את

הספינה (ב"ב דף פח ושם) א"ר לוי בא וראה שלא כמדת הקב"ה מדת ב"ו הקב"ה בירך ישראל בכ"ב וקללן בשמנה, ומשה ברכם בשמנה וקללם בעשרים ושתיים וחשיב מואם לא תשמעו עד ואין קונה – משמע בהדיא שעד אין קונה הוי מן הקללות ולא יותר. ועוד קשיא לפי סברתו אמאי אין קורין האזינו קודם ר"ה שהרי גם שם יש קללות מזי רעב ולחומי רשף. לכך נראה לי הטעם שאנו מחלקים אותן לפי שאנו רוצים להפסיק ולקרות שבת אחת קודם ר"ה בפרשה שלא תהא מדברת בקללות כלל שלא להסמיך הקללות לר"ה ומטעם זה אנו קורין במדבר סיני קודם עצרת כדי שלא להסמיך הקללות שבבחוקותי לעצרת....

שולחן ערוך אורח חיים סימן תכח סעיף ו

קללות שבתורת כהנים אין מפסיקין בהם אלא אחד קורא כולם ומתחילין בפסוקים שלפניהם ומסיים בפסוקים שלאחריהם, אבל קללות שבמשנה תורה יכולין להפסיק בהם ואע"פ כן נהגו שלא להפסיק בהם (וכן נוהגין שלא לקרות אחד בשמו לעלות אלא קורין מי שירצה)

שולחן ערוך אורח חיים סימן תכח סעיף ד

לעולם קורין "צו את אהרן" קודם פסח בפשוטה ו"מצורע" במעוברת חוץ מבה"ח מעוברת (וה"ש מעוברת) שקורין "אחרי מות" קודם הפסח. ולעולם קורין פרשת "במדבר סיני" קודם עצרת, תשעה באב קודם "ואתחנן", "אתם נצבים" קודם ר"ה. ולכן כשר"ה ביום ב"ג שיש שתי שבתות בין ר"ה לסוכות צריכים לחלק "נצבים וילך" כדי שיקראו "וילך" בין ר"ה לצום כפור ו"האזינו" בין צום כפור לסוכות. וסימן ב"ג המלך (דניאל א ה) פת וילך". אבל כשר"ה ביום ה"ו אז אין בין ר"ה לסוכות אלא שבת אחת שקורין בה "האזינו" אז "וילך" עם "נצבים" קודם ר"ה. וסי' לפשוטה פקדו ופסחו, ולמעוברת סגרו ופסחו מנו ועצרו צומו וצלו קומו ותקעו.

משנה ברורה סימן תכח ס"ק ח

בג המלך פת וילך – פי' המלך היינו ר"ה שאומרים המלך המשפט כשחל ביום ב' או ג' פת וילך מלשון פתות אותה פתים שמחלקים נצבים וילך לשתים:

משנה ברורה סימן תכח ס"ק י

פקדו ופסחו – פקדו לשון צו כלומר צו קורין סמוך לפסח. סגרו לשון מצורע מוסגר. מנו ועצרו פי' במדבר שהוא מנין בני ישראל קודם עצרת. צומו היינו ט"ב וצלו היינו ואתחנן. קומו ותקעו היינו נצבים קודם תקיעת ר"ה. כשחל יום א' של פסח בשבת דאז בני א"י שעושיין פסח רק שבעה ימים קורין בשבת שאחריו פ' שמיני וא"כ ממילא יותר

להם בשנה שבת אחת בלי סדרה וע"כ יש מפרידין אפילו בשנה פשוטה תזריע ומצורע ויש מפרידין בהר ובחוקותי ואם היא מעוברת מפרידין גם מטות ומסעי [מהרי"ט ומ"א]:

משנה ברורה סימן תכח ס"ק ו

מבה"ח מעוברת – הוא סימן שהה"א מורה שיום ר"ה היה חל ביום ה' והחי"ת מורה שאותה השנה היתה חסרה [ר"ל שחשוון וכסלו היו שניהם חסרים] ורמ"א מוסיף וה"ש מעוברת וזה ג"כ סימנא שהה"א מורה על יום ר"ה שחל ביום ה"א והשי"ן מורה שאותה השנה היתה שלמה [דהיינו שחשוון וכסלו היו מלאים] ור"ל כשחל ר"ה ביום ה' והשנה היתה מעוברת בין שאלו החדשים שלמים או חסרים קורין פרשת נח בר"ח חשוון וממילא ניתוסף שבת אחת לקריאה וע"כ קורין פרשת אחרי קודם הפסח:

מהרש"א חידושי אגדות מסכת מגילה דף לא עמוד ב

כדי שתכלה השנה וקללותיה כו'. עיין בתוס' שכתבו דר"ל שאנו רוצים להפסיק ולקרות שבת אחת קודם ר"ה בפרשה שלא תהא מדברת בקללה שלא להסמיך הקללות לר"ה וכן במדבר אנו קורין קודם עצרת כדי שלא להסמיך הקללות שבחוקותי לעצרת כו' ע"ש וק"ק לפירושם דאם ר"ל מקודם זה לקרות זה א"א לפי סדר הפרשיות ואם לאחר ר"ה ר"ל לקרות זה א"א בפי' כי תבא דא"כ אימתי יקראו פ' נצבים וילך והאזינו אחר כך. ועוד לפי' התוס' הל"ל שלא להסמיך הקללות וכדי שתכלה לא משמע כן. ונראה דעיקר קושיא כיון שר"ה תחלת השנה הוא ה"ל להתחיל פרשת בראשית שהיא תחלת התורה ובריאת עולם, וה"ל להתחיל בה מיד בשבת ראשון שאחר ר"ה. ותירץ כדי שתכלה שנה כו' ע"פ מ"ש שקללות שבחוקותי נאמרו על בית ראשון שהיה להם כבר זכות אבות וכמפורש ביה וזכרתי את בריתי יעקב וגו' אבל קללות שבכי תבוא נאמרו על בית שני לכך לא נזכר בהו זכות אבות שכבר תמו בבית ראשון. וז"ש דלכך תקן כן פרשת במדבר קודם עצרת כדי שתכלה קללות של בית ראשון קודם עצרת שישובו ישראל למספרם הנזכר בפרשת במדבר ותקן פרשת נצבים קודם ר"ה כדי שתכלה קללות שבכי תבא הנאמר על בית שני קודם ר"ה שלעתיד יהיו נגאלים ע"י התשובה כמפורש פרשת נצבים ושבת עד ה' וגו' ושב ה' וגו':